

10. Usatyi H.O. Kryminalno-pravovi problemy protydyi orhanizovanii zlochynnosti [Criminal law problems of combating organized crime]. *Problemy vidpovidalnosti za zlochyny proty hromadskoi bezpeky za novym Kryminalnym kodeksom Ukrainy : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. seminaru (Kharkiv, 1–2 zhovt. 2002 r.). – Problems of responsibility for crimes against public safety under the new Criminal Code of Ukraine: Mater. International. scientific-practical seminar (Kharkiv, October 1–2, 2002)* (pp. 132–135) Kharkiv: Skhid.-rehion. tsentr humanitar.-osvit. initsiatyv, 2003 [in Ukrainian].
11. Fedosova, O.V. & Mykhailova, Yu.O. (2016) Shliakhy vdoskonalennia derzhavnoi polityky u sferi borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu [Ways to improve public policy in the fight against organized crime]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava – Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 6, Vol. 2, 190-195 [in Ukrainian].
12. Fris, P.L. (2014) Vybrani pratsi [Selected works]. Ivano-Frankivsk: Foliant [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.16>

W SPRAWIE SZCHARAKTERYZOWANIA ISTOTY I TREŚCI ŚLEDZTWA SŁUŻBOWEGO, JAKO WAŻNEGO ETAPU POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO

Vladyslav Halushko

*doktor filozofii, student Katedry Prawnego Zabezpieczenia Działalności Gospodarczej Charkowskiego
Narodowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Charków, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0002-1542-7209

Vladyslav_Halushko@ukr.net

Adnotacja. Nowoczesny system prawny Ukrainy składa się z różnych instytucji prawnych, których kluczowym celem jest uporządkowanie stosunków społecznych w różnych dziedzinach życia publicznego, a także zapewnienie ochrony praw, wolności i interesów człowieka i obywatela. Jednak dość często ustalony proces bytu społecznego jest zakłócany przez poszczególne podmioty, w wyniku czego prawa i wolności ludzi, a nawet całych grup społecznych, są szkodliwe. W artykule, opierając się na analizie poglądów naukowych naukowców i norm obowiązującego prawa, przeanalizowano treść, istotę i cechy postępowania dyscyplinarnego, jako odrębnej instytucji z zakresu prawa pracy. Wyjaśniono, w jaki sposób kategoria dochodzenia służbowego odnosi się do postępowania dyscyplinarnego. Podkreślono, że dochodzenie służbowe w pewien sposób gwarantuje prawa pracownicze pracownika, chroni je przed bezprawnym ograniczeniem lub naruszeniem.

Słowa kluczowe: dyscyplina pracy, postępowanie dyscyplinarne, dochodzenie służbowe, występki dyscyplinarne.

TO THE CHARACTERIZATION OF THE ESSENCE AND CONTENT OF THE OFFICIAL INVESTIGATION AS AN IMPORTANT STAGE OF DISCIPLINARY PROCEEDINGS

Vladyslav Halushko

*доктор філософії, здобувач кафедри правового забезпечення
господарської діяльності Харківського національного
університету внутрішніх справ (Харків, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-1542-7209

Vladyslav_Halushko@ukr.net

Abstract. The modern legal system of Ukraine consists of various legal institutions, the key purpose of which is to regulate public relations in various spheres of public life, as well as to protect the legal rights, freedoms and interests of man and citizen. At the same time, quite often the established process of social existence is violated by individual subjects, as a result of which the rights and freedoms of people, or even entire social groups, are harmed. The article, based on the analysis of scientific views of scientists and the norms of current legislation, analyzes the content, nature and features of disciplinary proceedings as a separate institution in the field of labor law. Find out how the category of official investigation correlates with disciplinary proceedings. It is emphasized that the official investigation in some way guarantees the labor rights of the employee, protects them from illegal restriction or violation.

Key words: labor discipline, disciplinary proceedings, official investigation, disciplinary misconduct.

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ СЛУЖБОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВОГО ЕТАПУ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Владислав Галушко

*доктор філософії, здобувач кафедри правового забезпечення
господарської діяльності Харківського національного
університету внутрішніх справ (Харків, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-1542-7209

Vladyslav_Halushko@ukr.net

Анотація. Сучасна правова система України складається з різноманітних правових інститутів, ключовим призначенням яких є упорядкувати суспільних відносин у різних сферах суспільного життя, а також забезпечити захист законних прав, свобод та інтересів людини і громадянина. Разом із тим, досить часто усталений процес соціального буття порушується окремими суб'єктами, внаслідок чого правам та свободам людей, або навіть цілих соціальних груп, наноситься шкода. У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, проаналізовано зміст, сутність та особливості дисциплінарного провадження, як окремого інституту галузі трудового права. З'ясовано, як співвідноситься категорія службового розслідування із дисциплінарним провадженням. Підкреслено, що службове розслідування певним чином гарантує трудові права працівника, захищає їх від незаконного обмеження чи порушення.

Ключові слова: дисципліна праці, дисциплінарне провадження, службове розслідування, дисциплінарний проступок.

Постановка проблеми. Сучасна правова система України складається з різноманітних правових інститутів, ключовим призначенням яких є упорядкувати суспільних відносин у різних сферах суспільного життя, а також забезпечити захист законних прав, свобод та інтересів людини і громадянина. Разом із тим, досить часто усталений процес соціального буття порушується окремими суб'єктами, внаслідок чого правам та свободам людей, або навіть цілих соціальних груп, наноситься шкода. Для таких випадків в праві вироблено окремих спеціальних інститутів юридичної відповідальності, що є об'єктивним вираженням суспільної реакції на правопорушення. Особлива широта змісту цього інституту пов'язана із різноманітністю правопорушень, кожне з яких має відповідний ступень протиправності та шкідливості наслідків. Через це на сьогоднішній день існують різні види юридичної відповідальності, основі серед яких: кримінальна, адміністративна, цивільна та дисциплінарна. Кожен з різновидів обумовлює покарання правопорушника за вчинення того чи іншого протиправного діяння, що відбувається у контексті реалізації спеціального процесу – провадження. Всі провадження мають різний нормативний регламент та порядок реалізації. При цьому, саме дисциплінарне провадження в сучасній юридичній науці, а також в межах нормативно-правової системи, характеризується досить спірним статусом та включає в себе важливий та нетиповий для проваджень іншої галузевої належності етап – службове розслідування.

Стан дослідження проблеми. Окремі проблемні питання щодо змісту та сутності дисциплінарних проваджень та службових розслідувань, як окремих категорій галузі трудового та адміністративного права, неодноразово досліджувались такими науковцями: В.Е. Теліпко, В.Г. Крупіним, Ю.І. Мельниковим, І.М. Погрібним, І.Б. Шаховим, І.В. Бенедиком, С.М. Олейниковим, А.М. Бандуркою, О.С. Савельєвим, С.С. Шотенко, І.О. Картузовим та багатьма іншими. Разом із цим, опрацювання питання сутності та змісту службового розслідування саме як важливого етапу дисциплінарного провадження належного наукового розкриття на сьогоднішній день не знайшло.

Мета статті полягає у тому, щоб з'ясувати сутність та розкрити змісту службового розслідування, як важливого етапу дисциплінарного провадження.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що в науковій літературі існує велика кількість підходів щодо з'ясування сутності поняття «дисциплінарне провадження». Так, О.М. Бандурка та М.М. Тищенко стверджує, що дисциплінарне провадження – це сукупність юридичних норм, що регулюють суспільні відносини у зв'язку з правозастосовною діяльністю щодо розв'язання питання про дисциплінарну відповідальність за допущене правопорушення (Бандурка, Тищенко, 2001: 157). Д.М. Бахрах розглядає дисциплінарне провадження як врегульовану адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених суб'єктів, спрямовану на залучення осіб, винних у здійсненні дисциплінарних проступків до дисциплінарної відповідальності (Авер'янов, 2002). Ю.М. Козлов спільно з Л.Л. Поповим, висвітлюючи питання дисциплінарного провадження зазначають, що його зміст зосереджений на застосуванні передбачених нормами права дисциплінарних стягнень до осіб, які вчинили правопорушення у вигляді дисциплінарного проступку. При цьому вони бачать його як вид адміністративно-юрисдикційних проваджень (Попов, 2002: 415-416). За думкою І.О. Картузова дисциплінарне провадження – це процедура вирішення кожної індивідуально-конкретної справи про дисциплінарне правопорушення робітників чи службовців, яке детально регулюється нормами процесуального інституту трудового права (Ківалов, 2003; Гнатюк, 2010: 37).

Таким чином, враховуючи окреслені позиції вчених ми дійшли висновку, що дисциплінарне провадження – це особлива процедура розгляду роботодавцем або уповноваженим ним суб'єктом обставин

та фактів, що свідчать про порушення працівником трудової дисципліни та вчинення дисциплінарного проступку, визначення тяжкості провини працівника та прийняття у зв'язку із цим рішення про накладення на нього передбаченого законодавством дисциплінарного стягнення та чинення виховного впливу на його особу. Зі змісту наведеного визначення виходить, що невід'ємним етапом дисциплінарного провадження виступає процес встановлення самого факту порушення службової дисципліни, або ж пошуку відомостей, які його спростовують. Так, за загальним правилом закріпленому в статті 149 КЗпП до застосування дисциплінарного стягнення власник або уповноважений ним орган повинен зажадати від порушника трудової дисципліни письмові пояснення. При обранні виду стягнення власник або уповноважений ним орган повинен враховувати ступінь тяжкості вчиненого проступку і заподіяну ним шкоду, обставини, за яких вчинено проступок, і попередню роботу працівника (Кодекс законів про працю України, 1971).

Проте, в жодному із досліджених наукових та законодавчих визначень дисциплінарного провадження не йдеться мова про службове розслідування. Тому щоб зрозуміти як саме ця категорія пов'язана із процедурою дисциплінарного провадження в цілому звернемо увагу на її зміст безпосередньо.

Поняття «розслідування» характеризує складний пізнавальний процес, реалізація якого здійснюється головним чином евристичним (творчим) шляхом (Журавель, 2008: 192). Щодо змісту службових розслідувань то, наприклад, С.В. Попов розглядає дану категорію як спеціальну процедурно-процесуальну форму з'ясування об'єктивної істини за фактом правопорушення в сфері дисципліни і законності в діяльності органів внутрішніх справ (Попов, 2001: 145). В.О. Кузнецов пропонує службове розслідування розглядати, як адміністративно-процесуальна діяльність уповноваженої особи щодо встановлення об'єктивної істини за фактом проступку працівника податкової міліції, в тому числі причин і умов, що сприяли вчиненню проступку, обставин його вчинення, ступеня вини порушника та надання пропозицій стосовно притягнення до відповідальності. Стадія дисциплінарного (службового) розслідування є обов'язковою при порушенні справи за фактом вчинення адміністративного проступку. В інших окремих випадках дисциплінарна перевірка є факультативною стадією дисциплінарного провадження (Кузнецова, 2004: 117). За В.Я. Малиновського службове розслідування – це діяльність спеціально утвореної у визначених законом випадках і порядку комісії з перевірки виконання конкретним державним службовцем своїх службових обов'язків чи висунутих проти нього звинувачень або підозри (Малиновський, 2000: 553). В.І. Щербіна наголошує на тому, що службове розслідування становить собою юридично значиму процедуру щодо встановлення дисциплінарних правопорушень, чітко окреслених законом категорій працівників (державних службовців, посадових осіб державних органів із спеціальним статусом тощо) (Щербіна, 2008: 294). А.А. Стародубцев відстоює позицію, відповідно до якої службове розслідування проводиться по випадках надзвичайних подій, правопорушень та інших неправомірних дій, вчинених особами рядового й начальницького складу органів внутрішніх справ, з метою повного, об'єктивного та всебічного дослідження їх обставин, виявлення причин та умов, що сприяли їх вчиненню, встановлення винних і забезпечення правильного застосування чинних нормативних актів (Подорожній, 2016: 309-310).

У нині недіючому Наказі Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України» від 12.03.2013 №230 службове розслідування визначалось, як комплекс заходів, які здійснюються у межах компетенції з метою уточнення причин і умов подій, що стали підставою для призначення службового розслідування, ступеня вини особи (осіб), якою (якими) вчинено дисциплінарний проступок, а також з'ясування інших обставин (Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України, 2013).

За текстом Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України» від 21.11.2017 №608 виділяють одразу дві суміжні процедури, а саме службова перевірка та службове розслідування безпосередньо. Так, перша являє собою комплекс заходів, які здійснюються відповідно до законодавства, з метою перевірки інформації про вчинення правопорушення, з'ясування наявності підстав для призначення службового розслідування, обставин порушення виконавської дисципліни, встановлення осіб, які вчинили правопорушення. В свою чергу службове розслідування в Наказі визначається, як комплекс заходів, які проводяться з метою уточнення причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення, а також встановлення ступеня вини особи (осіб), чиї дії або бездіяльність стали причиною вчинення правопорушення (Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України, 2017).

Широке визначення надано у Законі України «Про дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15.03.2018 №2337-VIII де вказано, що службове розслідування – це діяльність із збирання, перевірки та оцінки матеріалів і відомостей про дисциплінарний проступок поліцейського. Службове розслідування проводиться з метою своєчасного, повного та об'єктивного з'ясування всіх обставин вчинення поліцейським дисциплінарного проступку, встановлення причин і умов його вчинення, вини, ступеня тяжкості дисциплінарного проступку, розміру заподіяної шкоди та для підготовки пропозицій щодо усунення причин вчинення дисциплінарних проступків (Про Дисциплінарний статут Національної поліції України, 2018).

Отже, аналіз вищенаведених позицій та нормативних засад дає змогу висунути позицію про те, що службове розслідування – це «процес в процесі», складовий етап дисциплінарного провадження щодо окремої категорії працівників, переважно службовців органів державної влади. Пояснюється дана концептуальна позиція декількома важливими фактами. По-перше, на законодавчому рівні службове розслідування

передбачено виключно в спеціальних нормативно-правових актах виданих з метою регламенту діяльності працівників правоохоронних, військових та інших державних відомств, а саме в порядках, статутах, наказах і такі інші.

По-друге, службове розслідування проводиться у випадку вчинення порушень не просто трудової, а службової дисципліни. В цьому аспект службова дисципліна є підвидом трудової дисципліни у тому сенсі, що остання полягає у точному і неухильному виконанні усіма учасниками суспільно-правових відносин встановлених державою правил і конкретних приписів стосовно практичного здійснення державних завдань і функцій (Кожушко, 2006: 65). Тобто, особи які здійснюють трудову діяльність перебуваючи на службі в державних відомствах виконують особливі трудові обов'язки пов'язані із здійсненням функцій держави. У зв'язку з цим існують особливі вимоги щодо дисципліни їх трудової діяльності, закріплені не просто в положеннях про дисципліну, а у законодавчих або підзаконних актах виданих офіційними органами державної влади. Порушення службової дисципліни може нанести шкоду не тільки відносинам праці, але негативно вплинути на права та законні інтереси звичайних громадян. Через це встановлення причин та умов вчинення дисциплінарних проступків працівниками-службовцями приймає особливу форму службового розслідування. Останнє є суворо внормованим процесом, який здійснюється у відповідній послідовності, має відповідне призначення, а також принципи здійснення.

Висновки. Таким чином, службове розслідування – це особливий складовий елемент дисциплінарного провадження, який спрямовано на аналіз інформації про обставини та факти вчинення дисциплінарного проступку, надання їм оцінки, визначення їх достовірності, а також формування висновку про наявність чи відсутність в діях відповідного суб'єкта трудових правовідносин складу дисциплінарного проступку. Тобто, на відміну від дисциплінарного провадження в цілому, службове розслідування – це лише аналітично-оцінювальна діяльність, за результатами якої роботодавець має зрозуміти чи є в діях відповідного працівника склад порушення дисципліни праці.

Варто відзначити, що безперечною є цінність службового розслідування в тій формі, в якій воно застосовується у межах відносин, які виникають в процесі службово-трудої діяльності. Адже сувора впорядкованість процесу збирання та оцінки інформації про наявність або відсутність дисциплінарного проступку забезпечує не тільки ефективність, але й певним чином гарантує трудові права працівника, захищає їх від незаконного обмеження чи порушення, викликане необґрунтовано накладеним дисциплінарним стягненням. В зв'язку із цим положення Кодексу законів про працю України варто доповнити додатковими положеннями, в яких визначатиметься: по-перше, поняття, зміст та призначення дисциплінарного провадження та його етапи; по-друге, загальне визначення сутності, а також порядок проведення дисциплінарного розслідування в рамках дисциплінарного провадження щодо всіх категорій працівників; по-третє, обов'язковість проведення дисциплінарного розслідування на всіх підприємствах, в установах та організаціях при вирішенні питання про притягнення відповідного працівника до дисциплінарної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Административное право: учебник / Под ред. Л.Л. Попова. М. : Юрист, 2002. 697 с.
2. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса : Юридична література, 2003. 896 с.
3. Бандурка А.М., Тищенко М.М. Административный процесс: К. : Литера ЛТД, 2001. 336 с.
4. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. К. : Вид. дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
5. Гнатюк С.С. Стадії провадження в справах про адміністративні проступки: дисертація. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2010. 228 с.
6. Журавель В. Проблеми алгоритмізації та програмування розслідування злочинів. *Вісник академії правових наук України*. 2008. № 2(53). С. 191–199.
7. Кодекс законів про працю України: закон від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. – Додаток до № 50.
8. Кожушко С.І. Становлення, сучасний стан та перспективи розвитку законодавства про дисципліну праці в Україні: дисертація. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2006. 182 с.
9. Кузнєцов В.О. Відповідальність працівників податкової міліції за адміністративні проступки та порядок її реалізації: дисертація. Ірпінь: Національна академія державної податкової служби України. 2004. 255 с.
10. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. Луцьк : Ред.-вид. відд. «Вежа» Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 558 с.
11. Подорожній Є.Ю. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві України: дисертація. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2016. 426 с.
12. Попов С.В. Увольнение работников органов внутренних дел за нарушения дисциплины и законности (теоретико-правовой аспект). Дис. к.ю.н. Х., 2001. С. 145.
13. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: закон від 15.03.2018 №2337-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018 № 29. Ст. 233.
14. Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України: наказ від 12.03.2013 № 230.
15. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України: наказ від 21.11.2017 № 608.
16. Щербина В.І. Функції трудового права : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.05. Дніпропетровськ, 2008. 423 с.

References:

1. Popov L.L. (red.). (2002). *Administrativnoe pravo* [Administrative law]: uchebnik. M. : Iurist. 697 p. [In Russian].
2. Kivalov S.V. (red.). (2003). *Administrativne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]: Pidruchnyk. Odesa : Yurydychna literatura. 896 p. [in Ukrainian].
3. Bandurka A.M., Tishchenko M.M. (2001). *Administrativnyi protsess* [Administrative process]: K. : Litera LTD. 336 p. [in Russian].
4. Averianova V.B. (red.). (2002). *Vykonavcha vlada i administrativne pravo* [Executive power and administrative law]. K. : Vyd. dim «In-Iure», 2002. 668 p. [in Ukrainian].
5. Hnatiuk S.S. (2010). *Stadii provadzhennia v spravakh pro administrativni prostupky* [Stages of proceedings in cases of administrative offenses]: dysertatsiia. Lviv : Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. 228 p. [in Ukrainian].
6. Zhuravel V. (2008). *Problemy alhorytmizatsii ta prohramuvannia rozsliduvannia zlochyniv* [Problems of algorithmization and programming of crime investigation]. *Visnyk akademii pravovykh nauk Ukrainy*. №2(53). pp. 191–199. [in Ukrainian].
7. *Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy* [Code of Labor Laws of Ukraine]: zakon vid 10.12.1971 № 322-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR. 1971. – Dodatok do № 50. [in Ukrainian].
8. Kozhushko S.I. (2006). *Stanovlennia, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku zakonodavstva pro dystsyplinu pratsi v Ukraini* [Formation, current state and prospects of development of legislation on labor discipline in Ukraine]: dysertatsiia. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. 182 p. [in Ukrainian].
9. Kuznietsov V.O. (2004). *Vidpovidalnist pratsivnykiv podatkovoi militsii za administrativni prostupky ta poriadok yii realizatsii* [Responsibility of tax police officers for administrative misconduct and the procedure for its implementation]: dysertatsiia. Irpin: Natsionalna akademiia derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. 255 p. [in Ukrainian].
10. Malynovskiy V.Ia. (2000). *Derzhavne upravlinnia* [Governance]: Navchalnyi posibnyk. Luts'k: Red.-vyd. vidd. "Vezha" Vol. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky. 558 p [in Ukrainian].
11. Podorozhnyi Ye.Iu. (2016). *Osoblyvosti yurydychnoi vidpovidalnosti u trudovomu pravi Ukrainy* [Features of legal liability in labor law of Ukraine]: dysertatsiia. Kharkiv : Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. 426 p. [in Ukrainian].
12. Popov S.V. (2001). *Uvolnenie rabotnikov organov vnutrennikh del za narusheniia distsipliny i zakonnosti (teoretiko-pravovoi aspekt)* [Dismissal of law enforcement officers for violations of discipline and legality (theoretical and legal aspect)]. Dis. k.i.u.n. Kh. p. 145. [In Russian].
13. *Pro Dystsyplinarnyi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy* [On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine]: zakon vid 15.03.2018 №2337-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2018 № 29. st. 233. [in Ukrainian].
14. *Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok provedennia sluzhbovykh rozsliduvan v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy* [On approval of the Instruction on the procedure for conducting official investigations in the bodies of internal affairs of Ukraine]: nakaz vid 12.03.2013 № 230. [in Ukrainian].
15. *Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia sluzhbovoho rozsliduvannia u Zbroinykh Sylakh Ukrainy* [On approval of the Procedure for conducting an official investigation in the Armed Forces of Ukraine]: nakaz vid 21.11.2017 № 608. [in Ukrainian].
16. Shcherbyna V.I. (2008). *Funktsii trudovoho prava* [Functions of labor law]: dys. ... doktora yuryd. nauk : 12.00.05. Dnipropetrovsk. 423 p. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.17>

ROLA PEDAGOGA I PSYCHOLOGA W POSTĘPOWANIU KARNYM Z UDZIAŁEM NIELETNICH

*Uliana Holysheva**student**Uniwersytetu Wiedzy Współczesnej (Kijów, Ukraina)**ORCID ID: 0000-0002-3178-5007**e-mail: UlianaGolysheva@ukr.net*

Adnotacja. Rozwój organizmu dziecka przewiduje dość znaczące zmiany w fizjologii, zwiększona aktywność hormonalna wpływa na stan nerwowo-psychiczny nastolatów. Dla śledczego, detektywa ważne jest, aby wziąć pod uwagę wszystkie psychologiczne cechy osobowości podczas przesłuchiwanie nieletniego. Na skuteczność i jakość przeprowadzonego przesłuchania ma bezpośredni wpływ stopień posiadania przez osobę przesłuchującą wiedzy prawnej i psychologii dziecięcej. Tak więc ważnym elementem przesłuchania nieletniego jest udział psychologa (pedagoga). Artykuł poświęcono aktualnym zagadnieniom wykorzystania pomocy pedagoga i psychologa w postępowaniu karnym w sprawach o wykroczenia nieletnich. Biorąc pod uwagę cechy psychologiczne nieletnich, autor rozważa cechy roli, jaką odgrywa taki udział w badaniu osobowości nieletniego i okoliczności zdarzenia. Uzasadniony jest wniosek o konieczność